

6 maart 2022, Arnhem

Betreft: Internetconsultatie herziening opleidingseisen Geneeskunde

Aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Graag reageren wij op de consultatie aangaande het actualiseren van de opleidingseisen voor het beroep van arts. Recent schreven we u een code rood brief die inmiddels door 700 klimaat-, zorg- en onderwijsexperts en meer dan 100 organisaties ondertekend is.¹ In deze brief roepen we op om planetary health onderwijs onderdeel te maken van (medische) opleidingen. Dit begint bij de formulering van opleidingseisen waar het planetary health perspectief in doorklinkt. Hiertoe hebben wij een opzet gemaakt die u vindt in de bijlage.

Door planetary health op te nemen in de opleidingseisen komt u niet alleen tegemoet aan de vraag van vele medische studenten², artsen en andere zorgprofessionals³, maar bovendien onderschrijft dit uw doel om “de artsopleiding aan te laten sluiten op nieuwe ontwikkelingen en toekomstbestendig te laten zijn”. Klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit vallen bij uitstek onder deze nieuwe ontwikkelingen waar de arts op voorbereid moet zijn om zich optimaal te kunnen blijven inzetten voor het behouden van gezondheid. Daarnaast is het van belang dat de arts leert denken vanuit het duurzaamheidsperspectief om de zorg toekomstbestendig en minder vervuilend te maken. Dit past bij uitstek binnen het principe ‘niet-schaden’, wat niet alleen de individuele patiënt betreft, maar ook het milieu en de publieke gezondheid. In een recent rapport in opdracht van VWS is een agenda opgesteld hoe planetary health en duurzaamheid in het medisch curriculum zou moeten worden opgenomen.⁴ Vanuit hier kunnen de daarbij passende opleidingseisen geformuleerd worden.

Wij gaan graag met u in gesprek over de formulering van de opleidingseisen en hoe deze meer recht kunnen doen aan de volgende zaken:

- 1) de samenhang van natuur en leefomgeving met gezondheid en welzijn, en de gezondheidsproblemen die kunnen ontstaan door de ecologische- en klimaatcrisis
- 2) de toename van gezondheidsverschillen ten gevolge van de ecologische- en klimaatcrisis en de samenhang met andere determinanten van gezondheid (zoals leeftijd, gender, sociaaleconomische status en arbeidsparticipatie).
- 3) het belang van systeemdenken, resulterende in een holistische benadering van gezondheid en in veerkrachtige zorg.
- 4) de noodzaak en mogelijkheid tot verduurzaming van de zorgsector om directe en indirecte negatieve effecten op klimaat en milieu zoveel mogelijk te voorkomen

Wij hopen dat u zich in deze formulering kunt vinden.

Bijgevoegd onze suggesties voor de aanpassingen van de opleidingseisen.

Met vriendelijke groet,

Zorg voor Klimaat

www.zorgvoorklimaat.nl e-mailadres: info@zorgvoorklimaat.nl

¹ <https://www.zorgvoorklimaat.nl/nieuws/brief-code-rood-zorgprofessionals-luiden-noodklok/>

² <https://degeneeskundestudent.nl/wp-content/uploads/2021/12/GS-A4-Onderzoeksrapport-Duurzaamheid-DEFVK.pdf>

³ <https://www.zorgvoorklimaat.nl/nieuws/brief-code-rood-zorgprofessionals-luiden-noodklok/>

⁴ <https://greenermedischonderwijs.wordpress.com/rapport-inventarisatie-2022/>

Bijlage: suggesties voor aanpassingen/toevoegingen op het concept wijziging besluit opleidingseisen arts

In zwart de tekst uit het concept, met in paars de suggesties vanuit planteray health perspectief.

A. Medische deskundigheid

Bachelor

3. In een gesimuleerde beroepssituatie of eenvoudige praktijksetting voor enkelvoudige problemen te bepalen welke onderzoeken kunnen worden ingezet voor diagnostisch, preventief en/of therapeutisch beleid. **Hierin wordt de impact van de diagnostiek en/of behandeling op het milieu/klimaat meegenomen.**

Master

2. Doeltreffend, doelmatig, **duurzame**, ethisch verantwoord en patiëntgericht preventie, diagnostiek, prognostiek, gezamenlijke besluitvorming en behandeling/begeleiding toe te passen en een beleidsplan op te stellen voor zowel de individuele patiënt, patiëntengroepen als de populatie

2.2 een volledige (hetero)anamnese af te nemen of populatie-informatie in kaart te brengen, rekening houdend met de medische voorgeschiedenis en met inachtneming van contextuele factoren op het niveau van de patiënt (leeftijd, multimorbiditeit, arbeidsparticipatie, sociaaleconomische status, **leefomgeving**, gender, gezondheidsvaardigheden, taal en culturele, spirituele of religieuze achtergrond) of populatie

2.3 op basis van de (hetero)anamnese de relevante organen en orgaansystemen te onderzoeken bij de patiënt en het functioneren van de patiënt in kaart te brengen en gezamenlijk behandeldoelen te bepalen, rekening houdend met de context **en leefomgeving** van de patiënt.

3. De juiste onderzoeken en/of therapieën in te zetten voor diagnostisch, preventief en/of therapeutisch en/of symptoomgericht beleid. **Hierbij wordt de impact van diagnostiek en/of behandeling op het milieu meegenomen.**

5. Medische deskundigheid te tonen en bij te dragen aan de continue verbetering van de gezondheidszorgkwaliteit, **duurzaamheid** en patiëntveiligheid op zowel individueel-, patiëntengroep- als populatieniveau

5.10 in overleg met supervisor te streven naar de meest duurzame zorg

B. Communicatie

Master

1.4 rekening te houden met contextuele factoren (leeftijd, multimorbiditeit, functionaliteit, levensfase, arbeidsparticipatie, sociaaleconomische status, **leefomgeving**, gender, gezondheidsvaardigheden, taal en culturele en religieuze achtergrond) in de communicatie

D. Leiderschap

Master

4. Bij te dragen aan **duurzame en** doelmatige inzet van de beschikbare middelen voor de gezondheidszorg

4.1 In overleg met de supervisor te streven naar een optimale balans tussen kosten, werkzaamheid, waarde **en klimaat- en milieu impact** van middelen en diensten en

4.1.1 hierin ethische afwegingen te maken

E. Maatschappelijk handelen

Master

1.4 zich in te zetten voor een gezonde leefomgeving en

1.4.1 patiënten te informeren over het belang hiervan voor de individuele gezondheid

1.4.2 de gezondheidsrisico's ten gevolge van de leefomgeving en klimaatverandering te signaleren en waar mogelijk af te wenden of te verzachten

2.1.3 duurzame zorg na te streven die het klimaat zo min mogelijk belast

3.1.2 Zich uit te spreken over maatschappelijk thema's naar collega's en naar buiten.

G. Professionaliteit

Master

2.4 rekening te houden met beschikbare middelen, impact op klimaat en milieu en kostenbewust op te treden

Bijlage 2 bij het Besluit opleidingseisen arts

3. het streven van het menselijk organisme naar homeostase op elk niveau, waarbij het zich aanpast aan omstandigheden en communiceert met de omgeving;

Het menselijk organisme past zich aan omstandigheden aan op de diverse niveaus in het continuüm van molecuul tot populatie. Inzicht in de homeostatische mechanismen draagt bij aan het identificeren van de gezondheidsbehoefte(n) van individuen of groepen.

Een gezondheidsbehoefte kan betrekking hebben op bestrijding van ziekte en het herstel daarvan, maar ook op preventie of het behoud van een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven, ook in de laatste levensfase. Bij de interactie met de omgeving en het streven naar homeostase zijn de diverse fysiologische regelsystemen in het lichaam en hun onderlinge relaties betrokken. Deze regelsystemen worden beïnvloed door zowel interne als externe factoren en het individu reageert hierop vanuit de eigen biopsychosociale context. Leefstijl, voeding, bewegen, werk/arbeid, en het concept van positieve gezondheid zijn belangrijke gereedschappen in het behoud en/of herstel van de diverse regelsystemen daarmee gezondheid en/of de ervaren kwaliteit van leven. Daarnaast is het van belang om op populatieniveau te streven naar een gezonde omgeving en het minimaliseren van externe factoren die gezondheid negatief beïnvloeden.

8. de invloed van externe factoren op het behouden of bevorderen van de gezondheid en de rol ervan bij het ontstaan van ziekten;

Deze kennis staat ten dienste van de gezondheidsbescherming, gezondheidsbevordering, ziektepreventie en zorgverlening die aansluit op de gezondheidsbehoefte van individuele patiënten of groepen, en is van belang bij discussies over belangrijke maatschappelijke thema's ten aanzien van de gezondheidszorg. Een gezonde leefomgeving wordt als basis gezien van de gezondheid en er is in preventie- en behandelprogramma's aandacht voor het belang schone lucht en schoon water, biodiversiteit en factoren die fysieke beweging en gezonde voeding stimuleren. Gezonde voeding en andere leefstijlaanpassingen maken deel uit van een integraal preventie- of behandelprogramma. Bij gezondheidsbevordering wordt rekening gehouden met de effecten van genotmiddelen, voeding, leefgewoonten, leef- en/of werkomstandigheden, en de gevolgen van klimaatverandering (zoals

extreem weer en hittegolven) op de gezondheid op het niveau van cellen, weefsels, individuen en de populatie. Dit geldt ook voor de behandeling van gezondheidsproblemen zoals eetstoornissen, overmatig genotmiddelengebruik of schade door vergiftiging.

X. de noodzaak van en mogelijkheden voor verduurzaming van de gezondheidszorg;

Deze kennis helpt de arts in het tegengaan van klimaatverandering en de negatieve gevolgen daarvan op de gezondheid, als onderdeel van het maatschappelijk handelen (klimaat mitigatie).

De arts heeft kennis van de impact van klimaatverandering op de leefomgeving en op de gezondheid. Tevens heeft de arts kennis van de klimaatimpact van de zorgsector en past deze kennis toe in de keuze van behandelingen en gebruik van middelen.

Bijlage 3 bij het Besluit opleidingseisen arts

IV. Vraagstukken in relatie tot specifieke perspectieven en contexten

J. Passende zorg– Advance care planning

- Kostenbewustzijn
- Signaleren van onder- en overbehandeling
- Duurzaamheid en klimaatbelasting